

4. Концепція профільного навчання в старшій школі: затв. рішенням колегії Мін. освіти і науки України від 25.09.03 №10/12-2 / АПНУ України. Ін-т педагогіки; Уклад.: Л. Березівська, Н. Бібік, М. Бурда та ін. // Інформ. зб. Мін. освіти і науки України, Київ. – 2003. – С. 3–15.
5. Полонська Т. К. Елективні курси як невід’ємний компонент іншомовної освіти в середній і вищій школі / Т. К. Полонська // Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору: гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький держ. пед. ун-т ім. Григорія Сковороди. – К. : Гнозис, 2014. – Вип. 31. – Том VII (49). – С. 104–119.
6. Сайт «НМЦ профільного навчання. Інститут післядипломної педагогічної освіти Київського університету ім. Б. Грінченка». – Режим доступу до сайту: [https://sites.google.com/site/smcprofil/ programs/requirements](https://sites.google.com/site/smcprofil/programs/requirements)
7. Формування змісту профільного навчання: теоретико-методологічний аспект : монографія / Г. О. Васьківська, В. І. Кизенко, С. В. Косянчук, О. В. Барановська, та інші. ; за наук. ред. д-ра пед. наук Г.О. Васьківської. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2018. 260 с

РОЗВИТОК МЕТОДИЧНОЇ ТВОРЧОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПРИРОДНИЧИХ НАУК В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

Грицай Наталія Богданівна

доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри природничих наук з методиками навчання, Рівненський державний гуманітарний університет
grynat1104@ukr.net

Нова українська школа потребує компетентного, неординарного, творчого вчителя-інноватора, ентузіаста своєї справи, який орієнтований на майбутнє. Саме такий учитель здатний не лише допомогти учням здобути необхідні знання, а й сформувавати в них критичне мислення, креативність, навички самоосвіти, прищепити загальнолюдські цінності.

З огляду на це підготовка майбутніх учителів природничих наук не може обмежуватися набуттям фахових компетентностей з обов’язкових навчальних дисциплін, а передбачає розвиток низки соціальних навичок, необхідних для ефективної професійної діяльності. Особливе значення в цьому контексті має методична підготовка.

Здобувачі вищої освіти, які навчаються за освітньою програмою «Середня освіта (Природничі науки)», під час опанування дисциплін методичного циклу ознайомлюються із загальними положеннями методик навчання (методики навчання фізики, методики навчання хімії, методики навчання біології, методики навчання інтегрованого курсу з природничих наук), вивчають часткові методики, а також інші дисципліни методичного спрямування, набувають умінь застосовувати здобуті методичні знання на практиці, виявляють творчий підхід до виконання завдань, формують у себе індивідуальний методичний стиль.

Проблему розвитку творчої індивідуальності майбутніх педагогів у професійній підготовці досліджували С. Величко, Л. Макарова, Г. Мешко, О. Мешко, Л. Мільто, О. Пехота, С. Сисоєва, М. Чобітько та ін.

Різні аспекти методичної підготовки майбутніх учителів природничих наук вивчали Н. Буринська, А. Грабовий, М. Гриньова, Н. Міщук, І. Мороз, О. Оніпко, А. Степанюк, О. Цуруль, В. Шарко, Н. Шиян, О. Ярошенко та ін.

Основи методичної творчості вчителів-предметників розкрито у працях О. Куцєвол, С. Дубяги та В. Молодиченка, Л. Ракітянської, Н. Стеценко та ін.

Однак варто зазначити, що методична творчість майбутніх учителів природничих наук не була предметом спеціальних наукових пошуків українських учених.

Мета статті: розкрити особливості розвитку в майбутніх учителів природничих наук методичної творчості під час професійної підготовки в ЗВО.

Творчий учитель має володіти низкою якостей, зокрема таких, як ініціативність, цілеспрямованість, критичність мислення і нешаблонність дій, педагогічна інтуїція, мобільність, непередбачуваність, артистизм, здатність до імпровізації та ін. Саме така творча особистість має формуватися під час професійної підготовки в закладах вищої освіти.

Погоджуємось із О. Куцєвол, яка методичну творчість визначає як діяльність, що орієнтована на вдосконалення структури, змісту та всієї системи шкільної освіти, пошук нестандартних шляхів розв'язання освітніх завдань [1].

Творча методична діяльність майбутніх учителів природничих наук передбачає врахування їхніх індивідуальних особливостей, формування власного «методичного почерку», авторського методичного стилю.

Саме тому формування методичної творчості кожного здобувача – це не випадкове спорадичне розкриття їхніх творчих здібностей, а цілеспрямований процес, що полягає у розробленні змісту, форм, методів, технологій та засобів навчання, створенні належних умов для розвитку творчих здібностей.

Методична творчість майбутніх учителів природничих наук розпочинає формуватися на лекційних і практичних заняттях з методик навчання. З огляду на це важливим є вдосконалення змісту, методів і форм викладання окремих дисциплін методичного спрямування.

Здобувачам вищої освіти можна запропонувати такі творчі завдання методичного характеру: «Скласти дидактичну казку до однієї з тем», «Зробити експертний аналіз якості шкільного підручника», «Запропонувати ефективні методи вивчення конкретної теми», «Скласти перелік методичних порад для навчання природничих наук у старшій школі», «Побудувати урок за алгоритмом однієї із інноваційних технологій навчання», «Проаналізувати досвід знаного вчителя-практика та визначити особливості його методики навчання», «Запропонувати тематику інтегрованих уроків з біології/ хімії/ фізики», «Написати есе про перспективи природничої освіти в Україні» та ін.

Розвитку методичної творчості майбутніх учителів природничих наук сприяє створення методичного портфоліо, в якому здобувачі збирають різноманітні методичні матеріали: копії публікацій методичного змісту, конспекти уроків провідних учителів-практиків, власні розробки уроків та позакласних заходів, авторський дидактичний матеріал тощо.

Проте найбільше можливостей для розвитку методичної творчості здобувачів має педагогічна практика безпосередньо на робочому місці учителя.

Отже, методична підготовка майбутніх учителів природничих наук передбачає опанування теоретичного матеріалу на лекціях, розвиток практичних умінь на практичних і лабораторних заняттях, а також під час педагогічної практики. Крім того, необхідне створення спеціальних умов для цілеспрямованого розвитку методичної творчості майбутніх педагогів, вироблення в них індивідуального методичного стилю, що сприятиме якісній підготовці вчителів Нової української школи.

Перспективи подальших наукових пошуків убачаємо в дослідженні рівнів методичної творчості майбутніх учителів природничих наук та визначенні ефективних форм і методів розвитку методичної творчості в освітньому процесі закладів вищої освіти. Вважаємо доцільним розробити навчальний посібник для здобувачів вищої освіти «Творчі завдання з методики навчання природничих наук».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Куцевол О. М. Методична творчість учителя літератури та його професійно-креативні якості. *Особистісно-професійний розвиток майбутнього вчителя*: монографія / О. В. Акімова, В. М. Галузяк [та ін.]. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТЛ», 2014. С. 197–223.

БІБЛІЙНИЙ БОТАНІЧНИЙ САД ТЕРНОПІЛЬСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА – ОСЕРЕДОК ДУХОВНО-МОРАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ПРИРОДНИЧИХ ДИСЦИПЛІН

Барна Микола Миколайович

доктор біологічних наук, професор кафедри ботаніки та зоології, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

Барна Любов Степанівна

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри загальної біології та методики навчання природничих дисциплін, Тернопільський національний педагогічний університет імені

Володимира Гнатюка

barna@chem-bio.com.ua

Яворська Вікторія Миколаївна

магістрантка хіміко-біологічного факультету, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка